

Begrepp och termer inom vård och omsorg

Rapport från InfoVU-projektets
kunskapsnätverk för begrepp och termer

Socialstyrelsen klassificerar sin utgivning i olika dokumenttyper. Detta är en *Lägesbeskrivning*. Det innebär att den innehåller redovisning och analys av kartläggningar och andra former av uppföljning av lagstiftning, verksamheter, resurser med mera som kommuner, landsting och enskilda huvudmän bedriver inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, hälsoskydd och smittskydd. Den kan utgöra underlag för myndighetens ställningstaganden och ingå som en del i större uppföljningar och utvärderingar av t.ex. reformer och fördelning av stimulansmedel.

Medverkande myndigheter svarar för innehåll och slutsatser.

Artikelnr 2005-131-21

Publicerat www.socialstyrelsen.se, maj 2005

Förord

Vilka resultat uppnår vården och omsorgen? Vilken kvalitet har resultaten? Stämmer resultat och kvalitet med målen och patienternas och brukarnas behov? Vad kostar det uppnådda resultatet per patient och brukare? Hur kan uppgifter enkelt föras över mellan olika verksamheter? Vilken roll kan IT spela för en säker och effektiv utveckling vid registrering, bearbetning, överföring och redovisning av olika sorters information?

Dessa frågor har Socialstyrelsen i samverkan med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet (från 1 januari 2005 Sveriges Kommuner och Landsting) arbetat med i projektet InfoVU under åren 2001–2004. InfoVU står för Informationsförsörjning och verksamhetsUppföljning. Arbetet har genomförts på uppdrag av regeringen och inom ramen för Nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården (prop. 1999/2000:49, avsnitt 7.5.3).

Ett identifierat problemområde som regeringen pekade på är: ”Fortfarande föreligger betydande skillnader i språkbruk mellan olika enheter, yrkesgrupper och huvudmän, i synnerhet mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst.” I denna rapport redovisas utgångspunkter och resultat från InfoVU:s arbete med begrepp och termer. Rapporten tar också upp behovet av fortsatt terminologiarbete och ger förslag till inriktning och mål.

Arbetet med begrepp och termer har genomförts med stöd av många aktivt medverkande och i dialog med olika grupper och nätverk (se Bilaga 1). I kunskapsnätverkets ledning har från Socialstyrelsen ingått *Ulla Gerdin*, projektledare, *Stefano Testi* och *Birgitta Eriksson* och från Landstingsförbundet *Birgitta Edström* och *Ulf Engström*. Rapporten har skrivits av Ulla Gerdin.

Vi hoppas att denna rapport kan ge en bakgrund och förståelse för vikten av terminologiarbete samt inspirera till fortsatt samarbete på området. Rapporten vänder sig bl.a. till dem som arbetar med och ansvarar för utveckling av terminologi, dokumentation, register, uppföljning, kvalitetsutveckling och IT.

Bo Lindblom
Avdelningschef
Socialstyrelsen

Ellen Hyttsten
Avdelningschef
Sveriges Kommuner
och Landsting

Britta Rundström
Avdelningschef
Sveriges Kommuner
och Landsting

Innehåll

<i>Förord</i>	3
<i>Sammanfattning</i>	7
<i>Inledning</i>	8
Lite terminologihistoria	8
InfoVU-projektet 2001–2004	9
Fortsatt arbete 2005.....	9
Denna rapport.....	10
<i>Utgångspunkter för kunskapsnätverkets arbete</i>	11
Socialstyrelsens terminologiarbete.....	11
Verksamhetsuppföljning.....	11
Problembeskrivning	12
Mål och avgränsningar	14
Kunskapsnätverkets grundpelare	14
<i>Resultat</i>	18
Allmänna begrepp för verksamhetsuppföljning.....	18
Kvalitetssäkring	19
Fortsatt terminologiarbete.....	19
<i>Referenser</i>	21
<i>Bilaga 1. Fakta om arbetet</i>	23
<i>Bilaga 2. Närliggande terminologiarbeten</i>	29
<i>Bilaga 3. Allmänna begrepp inom vård och omsorg</i>	31

Sammanfattning

InfoVU:s mål för arbetet med begrepp och termer var: Det finns definitioner till de begrepp som används i verksamhetsuppföljningen och som prövats i InfoVU:s arbete. Definitionerna är tillgängliga i Socialstyrelsens Termbank <http://app.socialstyrelsen.se/termbank/>.

Arbetet avgränsades till de begrepp och termer som berör InfoVU:s delprojekt, dvs. onda ryggar, psykisk ohälsa, stroke och äldre med omfattande omvårdnadsbehov samt begrepp och termer som används för att kunna följa upp verksamheten. Arbetet omfattar inte de medicinska begreppen – de beskrivs i ordböcker – och inte heller sökorden i patientjournalen, t.ex. anamnes och status. InfoVU:s arbete med begrepp och termer står på fyra grundpelare:

- Metoder
- Arv
- Sammanhang
- Kontaktnätverk.

Arbetet baseras på Terminologiläran (ISO 704 respektive ISO 1087). Terminologiläran är etablerad, beprövad och dokumenterad på svenska. Det är också möjligt att anlita experter på metoden för t.ex. utbildning och kvalitetsgranskning. Viktiga områden att knyta an till är utveckling av informationssystem och internationell standardisering. I terminologiarbetet måste också hänsyn tas till skillnader i yrkesgruppers fackspråk och att begrepp och termer inte behandlas konsekvent i olika lagar.

InfoVU har identifierat behov av terminologiarbete inom följande områden kopplade till InfoVU:s modell för verksamhetsuppföljning: demografiska uppgifter, kontaktorsak, hälsoproblem, funktionstillstånd, diagnos, operationellt mål, vård- och omsorgspersonal, närstående, anhörig, huvudman, fysisk plats och verksamhetsform, insats/åtgärd, tidsangivelse och metod.

Med de 149 allmänna begrepp för vård och omsorg som nu fastställts av terminologirådet är ca 550 begrepp definierade, rekommenderade och publicerade på nationell nivå. Därmed finns också en grunduppsättning begrepp och termer för verksamhetsuppföljning. Det är viktigt att dessa förvaltas och marknadsförs och att man i takt med att den nationella verksamhetsuppföljningens innehåll preciseras också fortsätter ett noggrant terminologiarbete.

Det övergripande målet för utvecklingen måste vara att vården och omsorgen använder rekommenderade begrepp och termer i kontakten med medborgare, berörda individer och i tjänsteutövning och att det syns i journaler och annan dokumentation, lagstiftning, föreskrifter, allmänna råd och webbplatser.

Inledning

Lite terminologihistoria

I mitten av 1960-talet diskuterade Stockholms stad behovet av enhetlig terminologi och struktur på information för att effektivt kunna utnyttja datortekniken, då gällde det utvecklingen på Södersjukhuset. I mitten av 1970-talet föreslog Socialstyrelsen, Karolinska Institutet, Landstingsförbundet, Spri och Tekniska Nomenklaturcentralen (numera Terminologicentrum, TNC) att den medicinska terminologin skulle ges särskilda resurser. Idag har Svenska Läkaresällskapet en grupp för medicinsk terminologi. I mitten av 1980-talet började man prata mer allmänt om behovet av terminologiarbete i hälso- och sjukvård. Den pådrivande kraften var ofta utvecklingen av datorjournaler.

I februari 1991 kom utredningen om en gemensam informationsstruktur för hälso- och sjukvården (INFHOS, SOU 1991:16). Ett resultat av INFHOS blev ett uppdrag till Spri att utveckla en nationell databas för terminologier och klassifikationer. 1996 kom Spris remiss om strategival för ”Ett nationellt entydigt och kontrollerat termsystem”. Idag är Spritermdatabasen en del av landstingens och regionernas gemensamma satsning på en nationell organisation för kvalitetssäkring, produktion och distribution av läkemedelsinformation.

Stiftelsen för Kunskap och Kompetens satsade i samarbete med Landstingsförbundet åren 1997–1999 fem miljoner kronor på Spritermprojektet. 26 parter engagerade sig och 42 projekt genomfördes. Bestående resultat är bl.a. ett nationellt kontaktnätverk, dokumenterade metoder på svenska för terminologiarbete och en gemensam terminologigrund hos professionella organisationer, landsting, universitet och leverantörer.

Socialstyrelsen fick år 2000 uppdraget att samordna nationella terminologier. Socialstyrelsen har kompetens och avdelade resurser för detta och har inom InfoVU-projektet ansvarat för kunskapsnätverket för begrepp och termer.

År 2000 gjorde Socialstyrelsen en enkel förfrågan till landsting och kommuner för att få en uppfattning om i vilken omfattning terminologiarbete förekom. Enkäten gick till medicinskt ansvariga sjuksköterskor i kommunerna och till IT-ansvariga i landstingen. 95 procent av kommunerna och samtliga landsting svarade på förfrågan. Resultatet visade att 55 kommuner och samtliga landsting vid den tidpunkten arbetade med begrepp och termer inom något område.¹

---

¹ Socialstyrelsens internrapport: Begrepp och termer inom den kommunala äldreomsorgen och omsorgen, ett pilotprojekt.

InfoVU-projektet 2001–2004

Regeringen anger i den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården (prop. 1999/2000:149) att informationsförsörjning och verksamhetsuppföljning (InfoVU) ska stärkas för att medborgarna ska få god information om vården och för att vårdens effektivitet ska främjas. Det handlar om kommunikation mellan vårdgivare, samverkan kring enskild patient och verksamhetsuppföljning byggd på individuppgifter.

Projektet InfoVU (Informationsförsörjning och VerksamhetsUppföljning) har under 2001–2004 genomförts i samverkan mellan Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet (från den 1 januari 2005 Sveriges Kommuner och Landsting). De medel som avsatts för ändamålet har använts för att förstärka stödet till huvudmännen och för att samordna arbetet med förbättrad informationsförsörjning och verksamhetsuppföljning.

Verksamhetsuppföljning ska, enligt regeringen, beskriva såväl vårdprocesser och verksamheter som deras resultat. Uppdraget omfattar fyra grupper av vårdbehov: stroke, psykisk ohälsa, ont i ryggen samt äldre med omfattande omvårdnadsbehov. Dessa grupper har sin motsvarighet i InfoVUs delprojekt.

Kunskapsnätverk inom InfoVU-projektet har ansvarat för åtta identifierade kunskapsområden² avseende verksamhetsuppföljning. I nära samarbete med bl.a. InfoVU:s delprojekt har kunskapsnätverket för begrepp och termer³ arbetat fram och sammanställt den första versionen av begrepp och termer för verksamhetsuppföljning på nationell nivå.

Fortsatt arbete 2005

I regleringsbrevet för 2005 har Socialstyrelsen fått ett fortsatt InfoVU-uppdrag att i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting driva och samordna implementeringsarbetet med tonvikt på att

- ytterligare pröva modellen för verksamhetsuppföljning
- utveckla informationsförsörjning och öppen redovisning av information om vård och omsorg nationellt
- informera och förankra bland medborgare, medarbetare och beslutsfattare
- överföra ansvar för olika utvecklingsområden till definierade aktörer.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2006.

Nära kopplat till detta är tre andra uppdrag som Socialstyrelsen fått i regleringsbrevet för 2005, nämligen att

- i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting utarbeta nationella kvalitetsindikatorer som ska kunna spegla olika aspekter av kvalitet inom hälso- och sjukvården.

---

² Begrepp och termer, klassifikationer, behov och befolkningsdata, individdata, kvalitetsindikatorer, resurser och kostnadsdata, IT samt ändamålsenlig vård- och omsorgsdokumentation.

³ I dokumentet benämnt kunskapsnätverket

- normera användningen av nationella termer och begrepp
- ta fram en enhetlig informationsstruktur inom vård och omsorg, i syfte att skapa en tydlig information som stöder kommunikation och samverkan mellan huvudmän.

Uppdraget att utarbeta nationella kvalitetsindikatorer ska redovisas senast den 30 juni 2006 och arbetet med normering av begrepp och termer samt informationsstruktur ska redovisas i en rapport senast den 30 mars 2006.

Denna rapport

Rapporten redovisar utgångspunkter för arbetet med begrepp och termer och resultatet. Rapporten tar också upp behovet av fortsatt terminologiarbete och ger förslag till inriktning och mål.

I Bilaga 1 återfinns samlade fakta om kunskapsnätverkets aktiviteter, vilka som har medverkat, organisation och resurser. I Bilaga 2 finns en förteckning över terminologiprojekt som pågått parallellt med InfoVU och som kunskapsnätverket i olika former samverkat med. I Bilaga 3 redovisas en grundversion för verksamhetsuppföljning, Allmänna begrepp inom vård och omsorg, som fastställts av Terminologirådet.

Ordlista

Term	Definition	Källa
begrepp	kunskapsenhet som skapats genom en unik kombination av kännetecken	Nordterm 2, 1989. Terminologins terminologi, förslag till revidering
term	språklig benämning av ett allmänbegrepp som tillhör ett fackområde	Nordterm 2, 1989. Terminologins terminologi
definition	språkligt utformad beskrivning av ett begrepp som ska avgränsa detta begrepp mot andra begrepp	Nordterm 2, 1989. Terminologins terminologi, förslag till revidering
terminologi	uppsättning av termer inom ett fackområde	Nordterm 2, 1989. Terminologins terminologi
terminologiarbete	arbete som baseras på terminologiläran och som resulterar i ett visst urval av facktermer, sammanställda i t.ex. en ordlista	Socialstyrelsens Termbank
terminologiläran	läran om hur terminologier skapas, utvecklas, används och presenteras	Socialstyrelsens Termbank

Utgångspunkter för kunskapsnätverkets arbete

Socialstyrelsens terminologiarbete

Socialstyrelsen ansvarar för begrepp och termer som används av myndigheten i t.ex. föreskrifter, riktlinjer och på webbplatsen samt i kommunikationen med medborgare, andra myndigheter och organisationer. Terminologiarbete bedrivs med inriktning på patientsäkerhet, jämförbara data och överförbara data i elektroniska format.

Terminologiarbetet inom myndigheten samordnas av EpC:s enhet för klassifikationer och terminologi. Myndigheten har avdelat två tjänster, en projektledare och en terminolog. I samordningen ligger att organisera och driva terminologiarbete baserat på etablerade metoder och kvalitetsarbete, vidare att öka vårdgivares och vård- och omsorgspersonals medvetenhet om terminologins betydelse samt att tillhandahålla en publik webbaserad katalog över av Socialstyrelsen rekommenderade begrepp och termer.

Socialstyrelsen ansvarar för att begrepp och termer samordnas på nationell nivå. Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet har under InfoVU-projektet haft ett gemensamt terminologiråd med syftet att få en samtidig förankring av begrepp och termer i de tre organisationerna och att enhetliga begrepp och termer ska användas i föreskrifter, allmänna råd, rapporter, enkäter m.m.⁴ En rekommenderad terminologi publiceras i Socialstyrelsens termbank <http://app.socialstyrelsen.se/termbank>

Terminologiarbete är tillsammans med annan språkvård prioriterat inom Socialstyrelsen. Resurser är avsatta för introduktions- och utbildningsinsatser. En intern databas för terminologiarbete används av terminologi-ansvariga inom verket.

Socialstyrelsen medverkar i Swedish Standards Institutes arbete för terminologistandarder, samverkar med Carelink i projekt som berör begrepp och termer, medverkar i Terminologicentrums TISS⁵-projekt för en nationell terminologiportal och samverkar i ett Nordiskt kunskapsnätverk med motsvarande organisationer i Norden.

Verksamhetsuppföljning

Målet för kunskapsnätverket har varit ”definitioner till de begrepp som används i verksamhetsuppföljningen”. I InfoVU används begreppet verksamhetsuppföljning i vid bemärkelse. Begreppet inrymmer individbaserade respektive befolkningsbaserade data samt data för kvalitets- och kostnadsuppföljning.

---

⁴ Ett nytt Terminologiråd med representanter från Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting och Vårdföretagarna kommer att etableras i juni 2005.

⁵ Terminologisk Infrastruktur i Sverige

Uppföljning av verksamhet förekommer på olika nivåer och med olika utgångspunkter och syften. Begrepp och termer som ingår i InfoVU:s lista över Allmänna begrepp inom vård och omsorg är en delmängd av alla de begrepp som används i vård och omsorg. Kunskapsnätverket har identifierat behov av terminologiarbete inom följande områden kopplade till InfoVU:s modell för verksamhetsuppföljning:

Typ av information	Exempel på begrepp
För vem vård och omsorg utförs	namn, person-id
Varför finns det ett vård- och omsorgsbehov	kontaktsak
Bedömning av vård- och omsorgsbehov	hälsoproblem, funktionstillstånd, diagnos,
Målbeskrivning	operationellt mål
Av vem aktiviteten utförs	vård- och omsorgspersonal, närstående, anhörig
Var aktiviteten utförs	huvudman, fysisk plats och verksamhetsform
Vilken aktivitet som utförs	insats/åtgärd
När aktiviteten sker	tidsangivelse
Hur aktiviteten utförs	metod

Problembeskrivning

I uppdraget till InfoVU anges:

- Verksamhetsuppföljning inom hälso- och sjukvården begränsas idag till att i huvudsak avse presentationer i form av vårdtillfällen och öppenvårdsbesök.
- Fortfarande föreligger betydande skillnader i språkbruk mellan olika enheter, yrkesgrupper och huvudmän, i synnerhet mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst.

I den bästa av världar

Det som dokumenteras i kontakten mellan berörd individ och vård- och omsorgspersonal ingår i en kedja av informationssammanställningar och beslutssituationer. I den bästa av världar

- är en person som har behov av vård och omsorg förvissad om att vård- och omsorgspersonal förstår varandra och att det inte finns risk för språkliga missförstånd
- är begreppen gemensamma för mänsklig kommunikation och informationsöverföring inom och mellan datorer
- har den som dokumenterar, den som läser och den som använder en viss information kunskap om begreppens innebörd.

Lagstiftningens betydelse för vårdens och omsorgens fackspråk

Varje arbetsplats har sitt eget fackspråk eller jargong. För vård- och omsorgspersonal som byter arbetsplats betyder det tid för anpassning och risk för missförstånd.

Behovet av gemensamma begrepp och termer accelererar i takt med kravet på uppföljning av resultat, kostnader och kvalitet. Elektroniska journaler har inte bidragit till gemensamma begrepp och termer. Ett skäl till detta är att lagstiftningen inte aktivt stöder att en persons olika vård- och omsorgsgivare ska utgå från den samlade kunskapen om personens vård- och omsorgsbehov.

Kontakten mellan kommunens och landstingets personal försvåras också av att begreppsanvändningen i lagstiftningen är otydlig. Lagstiftarna använder olika termer för till synes samma begrepp eller samma term för olika begrepp i t.ex. socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och hälso- och sjukvårdslagen.

Ett följdproblem är att Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd ska använda de termer som används i lagtexten. Praktiskt innebär det att en enhetlig begrepps- och termanvändning också i regelverk och normer inte är möjlig förrän lagtexterna har anpassats till ett gemensamt fackspråk.

Ett exempel: InfoVU:s intressenter har föreslagit att vårdplan på den övergripande nivån ska benämnas ”vård- och omsorgsplan” för att samla olika typer av rehabiliteringsplaner, vårdplaner och individuella vårdplaner under ett övergripande begrepp. Vård- och omsorgsplanen är en gemensam plan för kommunens och landstingets olika insatser/åtgärder. I Socialstyrelsens föreskrifter till lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård används därför termen vårdplan.

Professionernas fackspråk

Flera av de begrepp som används i listan över Allmänna begrepp inom vård och omsorg är också kunskapsbegrepp för en eller flera professioner. Det innebär att terminologiarbetet måste beakta ett begrepps hela användningsområde och inte snäva in definitionen. Ett exempel är begreppet ”stödande samtal” som är en del av det yrkesmässiga kunskapsinnehållet för flera olika professioner bl.a. kuratorer, psykologer och psykiatriker.

Saknar vägvisare

Informationen är en gemensam resurs. Vård- och omsorgspersonal delar information med klient och patient, administratörer och politiker. Syftet kan vara samverkande verksamheter, byte av vårdgivare, verksamhetsplanering eller jämförande statistik. En förutsättning för att det ska gå att kommunicera elektroniskt mellan intressenterna är bl.a. att begrepp och termer är entydigt definierade.

Kommuner, landsting, leverantörer av informationssystem och nationella organisationer satsar sammantaget stora resurser på terminologiarbete. Men det hjälper inte förrän vi också har en gemensam synlig vision om vilken information som ska kunna delas elektroniskt mellan vård- och omsorgspersonal, berörda individer, administratörer och politiker och en strategi för bl.a. terminologiarbetet som leder dit.

Mål och avgränsningar

InfoVU:s delmål för begrepp och termer

Det finns definitioner till de begrepp som används i verksamhetsuppföljningen och som prövats i InfoVU:s arbete. Definitionerna är tillgängliga i Termbanken.

Kunskapsnätverkets mål

- Begreppsdefinitioner och termer är samordnade mellan delprojekten, med etablerade terminologier och med pågående terminologiarbeten inom närliggande områden.
- Kommuner, landsting, professionella organisationer och andra intressenter har kännedom om och frågar efter InfoVU:s terminologiarbete och resultat.
- Det är tydligt vad som menas med verksamhetsuppföljning och vilka begreppsområden som omfattas av terminologiarbetet.
- Delprojektens medlemmar har kännedom om terminologiläran, dvs. den metod som valts för terminologiarbetet.
- Det finns metodstöd till varje delprojekt.
- Terminologiarbetet är förankrat hos de professionella organisationer som är intressenter i InfoVU:s delprojekt.
- Listan med allmänna begrepp är harmoniserade med internationellt terminologiarbete.

Avgränsningar

Kunskapsnätverkets uppdrag avgränsas till:

- De fyra verksamhetsområden som är InfoVU:s delprojekt, dvs. onda ryggar, psykisk ohälsa, stroke och äldre med omfattande omvårdnadsbehov.
- Begrepp och termer som används för att kunna följa upp verksamheten.

Arbetet omfattar inte:

- De medicinska begreppen. Dessa finns beskrivna i ordböcker.
- Sökorden i patientjournalen, t.ex. anamnes och status.

Kunskapsnätverkets grundpelare

Kunskapsnätverkets arbete står på fyra grundpelare: metoder, arvet, sammanhang och kontaktnätverk.

Metoder

Kunskapsnätverket har använt sig av olika metoder för att samla in, analysera och dokumentera verksamhetsuppföljningens begrepp och termer. Till metoder hänförs också beslutsformer, förvaltning och distribution.

Terminologiarbete

Terminologiarbete syftar till generella begreppsdefinitioner som kan användas i olika sammanhang inom samma fackområde och till intuitiva termer. Metoden som används ska stödja hela arbetsprocessen från avgränsning av arbetet till kvalitetskontroll och dokumentation.

Kunskapsnätverkets arbete baseras på Terminologiläran som utarbetades i början av 1900-talet och som idag är ISO-standard (ISO 704 respektive ISO 1087). Terminologiläran är etablerad och beprövad och är dokumenterad på svenska. Det är också möjligt att anlita experter på metoden för t.ex. utbildning och kvalitetsgranskning.

Terminologiläran finns beskriven i ”Metoder och Principer i terminologiarbetet” (Spri rapport nr 481) och Terminologiguiden, utgiven av Terminologicentrum (ISBN: 91-631-4906-0). En beskrivning av metodens tillämpning med exempel på användning finns i rapporten ”Vad betyder betyder?” (Spriterm rapport nr 002). Båda Spri-rapporterna finns på Socialstyrelsens webbplats <http://www.sos.se/epc/klassifi/termlankar.htm>.

En viktig del i terminologiarbetet är begreppsanalys. I begreppsanalysen ingår också att ta reda på hur identifierade begrepp och termer används i andra sammanhang. Detta kan göras på Internet, i facklitteratur, i lagstiftning, i närliggande terminologiarbeten och i olika ordlistor som t.ex. Svenska akademins och Nationalencyklopedins ordlistor.

Varje begrepp beskrivs i en termpost som innehåller term, definition, kommentarer i form av användningsområde, anknytning till annat begrepp eller lagstiftning samt eventuellt regelverk för den nationella statistiken. Termposten innehåller också information om eventuell synonym alternativt avrådd term samt källa. Källan anger var ursprunget till definitionen finns. I termposten kan motsvarigheter på andra språk ges. Termposten återspeglas i Termbankens struktur och innehåll, <http://app.socialstyrelsen.se/termbank>.

InfoVU:s delprojekt har analyserat ”sina” begrepp och termer och tagit befintliga definitioner där det varit lämpligt respektive anpassat eller utarbetat egna definitioner som bättre uttrycker begreppets innebörd. Kunskapsnätverket har i vissa fall utgjort länken mellan delprojekten och närliggande terminologiarbeten. I andra fall har det funnits personunion mellan delprojektet och närliggande projekts terminologiarbete och samordningen har skett där.

De övergripande begreppen för verksamhetsuppföljningen har under arbetsgång beskrivits i en modell.

Beslutsformer

Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet har haft ett gemensamt Terminologiråd. Socialstyrelsen har möjlighet att i föreskrifter och allmänna råd normera respektive rekommendera användning av vissa begrepp och termer. Under InfoVU-projektets tid har InfoVU:s styrgrupp också varit Terminologiråd.

Förvaltning och distribution

Socialstyrelsen samordnar förvaltning av rekommenderade terminologier och distribuerar dessa via Termbanken.

Arv

Fackspråket, t.ex. språket som arbetsterapeuter använder i dagligt arbete, socialtjänsten i Borlänge använder i sin kostnadsuppföljning och termkatalogen som Södersjukhuset har i sin datorjournal, är vårt terminologiarv. Med målet att ”det finns definitioner till de begrepp som används i verksamhetsuppföljningen” måste utgångspunkten för terminologiarbetet ligga i vad vi har och vad vi använder idag. Om terminologiarbetet medför förändring av begrepps innehåll eller term måste också en medveten informations- och utbildningsinsats göras för att enhetlighet ska uppnås.

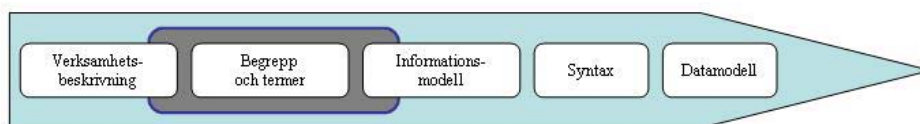
Sammanhang

Samma begrepp och termer kan förekomma i ett eller flera sammanhang. Vård och omsorg inrymmer många olika sammanhang i form av bl.a. fackspråk, lagstiftning och verksamhetsgrenar. För terminologiarbetet är det viktigt att identifiera vilket eller vilka dessa sammanhang är. Det är annars risk att man låser en begreppsdefinition till ett visst smalt område, t.ex. att behandling i definitionen skrivs som medicinsk behandling och inget annat. Inventering av pågående terminologiarbeten och tidigare användning av ett visst begrepp och term är en del av att hitta sammanhangen.

InfoVU:s fyra delprojekt och dess olika kunskapsnätverk utgör det första sammanhanget för listan över Allmänna begrepp inom vård och omsorg, men InfoVU-projektet är bara ett av flera nationella projekt som har begrepp och termer i sitt uppdrag. Kunskapsnätverket har därför identifierat projekt och intressenter som är viktiga att samverka med. Nationella termer med definitioner och regelverk inom hälso- och sjukvårdsstatistiken har reviderats och samordnats med begrepp och termer i listan över Allmänna begrepp. På motsvarande sätt har begrepp och termer i den officiella socialtjänststatistiken reviderats och samordnats med Allmänna begrepp inom vård och omsorg.

Systemutveckling

Begreppen är viktiga i varje informationssystem och ingår därför i alla de olika steg som är vägen till ett nytt datorsystem. I InfoVU:s kunskapsnätverk för IT har man beskrivit terminologiarbetets roll som länken mellan beskrivningen av en viss verksamhet eller användningsområde och beskrivningen av informationen som ska finnas i ett datorsystem.

IT-nätverkets arbete med meddelanden är ett exempel där flödet mellan verksamhetsbeskrivning – terminologiarbetet – informationsmodell har testats.

Europeisk och internationell standardisering

Flertalet europeiska och internationella standardiseringsarbeten som berör hälso- och sjukvård och socialtjänst innehåller också begrepp och termer.

Kunskapsnätverket har följt standard där detta är lämpligt. Fyra standardiseringsprojekt har bäring på InfoVU och bl.a. kunskapsnätverket för begrepp och termer. Dessa är:

- ISO 704 Terminology work – Principles and methods.
- CEN ENV 13940 System of concepts to support continuity of care, (Contsys).
- CEN prEN 14822-1 General purpose information components.
- ISO 9000 Ledningssystem för kvalitet – Principer och terminologi.

Andra nationella arbeten

På initiativ av Stockholms läns landsting har olika beskrivningar av ”vårdprocessen” i regioner och landsting samordnats till en gemensam beskrivning kallad Samba.

Landstingsförbundet arbetar med revidering av begrepp och termer för verksamhetsstatistik (VPA). Inom Landstingsförbundet (numera Sveriges Kommuner och Landsting) pågår också Flödesprojektet som syftar till att beskriva väntetidsprocessen och ”Blomman-projektet” som syftar till att beskriva kvaliteten i psykiatriens arbete.

Socialstyrelsens terminologiarbete för socialtjänstens statistikbegrepp har pågått parallellt med InfoVU. Socialtjänststatistiken har ett antal begrepp som har bäring på delprojekten vård och omsorg om äldre, stroke och psykisk ohälsa.

Äldrevårdsutredningen lämnade sitt förslag i juni 2004. Förslaget innehåller en lista med begrepp och termer som diskuterats med kunskapsnätverket. En samlad lista över terminologiprojekt som pågått parallellt med InfoVU och som kunskapsnätverket i olika former samarbetat med framgår av Bilaga 2.

Kontaktnätverk

Terminologiarbetets kontaktnätverk har flera syften. De representerar en omvärld som inte direkt funnits med i kunskapsnätverkets arbete men som har kunskap om terminologier som används och arbeten som pågår. Kontaktnätverken är också kanaler för distribution av fastställda begrepp och termer. Tre större kontaktnätverk kan urskiljas:

- Socialstyrelsens termnätverk med ca 375 personer som direkt eller indirekt arbetar med terminologifrågor. Personerna representerar olika professioner, verksamheter, ansvarsområden och delar av landet.
- De professionella organisationerna med sin kunskap om yrkesrelaterade begrepp och termer.
- Leverantörer av informationssystem med sin kunskap om vad som används idag. Enhetliga begrepp och termer för verksamhetsuppföljning måste få genomslag i befintliga elektroniska journalers termkataloger.

Resultat

Allmänna begrepp för verksamhetsuppföljning

Ett stort antal begrepp har analyserats och diskuterats. Begreppen används i kommunal- och landstingsverksamhet, olika lagstiftningar, nationell statistik, kostnadsdata och kvalitetsarbete. Begreppen har det gemensamt att de förts fram som viktiga för verksamhetsuppföljning av InfoVUs delprojekt och kunskapsnätverk.

Av det totala antalet begrepp som bearbetats har flertalet av olika skäl inte tagits med i den första versionen av Allmänna begrepp inom vård och omsorg. Orsakerna är flera, t.ex. ändrade förutsättningar i delprojekten men också att det inte varit möjligt att definiera ett visst begrepp entydigt.

Listan över Allmänna begrepp inom vård och omsorg innehåller 149 begrepp. Det är grundbegreppen för verksamhetsuppföljning t.ex. hälsoproblem, kontaktorsak och åtgärdsbehov. Ytterligare terminologiarbete är nödvändigt men en förutsättning för det är en närmare precisering av vad verksamhetsuppföljningen ska innehålla.

Värt att peka på

Begreppen ”vård- och omsorgsplan” och ”hemsjukvård” har analyserats och definierats av en särskild intressentgrupp med representanter för Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet. Det är viktigt att dessa begrepp med central betydelse i samarbetet mellan kommuner och landsting också begreppsmässigt får en bred förankring.

Begreppen i det som utgör indelningsgrund för insatser och åtgärder, t.ex. utredning och kompensation har analyserats och beskrivits tillsammans med delprojekten. Indelningsgrunden är generell och har inarbetats i åtgärdsklassifikationens struktur som kunskapsnätverket för klassifikationer tagit fram.

Begrepp som ingår i insatser och åtgärder, t.ex. stöd för personlig vård och funktions- och aktivitetsträning har analyserats. En viktig roll i arbetet har WHO:s klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF, International Classification of Functioning, Disability and Health) haft. ICF har gett struktur för beskrivning av bl.a. funktionstillstånd.

Begreppen i olika typer av meddelanden relaterade till utskrivningsklar patient och vård- och omsorgsplan har bearbetats i ett delarbete inom kunskapsnätverket för IT. Ett antal begrepp från detta arbete har införts i Allmänna begrepp inom vård och omsorg, andra återstår att bearbeta.

Presentationsformat

Allmänna begrepp inom vård och omsorg publiceras i Termbanken. Det finns behov av att kunna se begreppen med olika utgångspunkter och därför presenteras de fastställda begreppen i alfabetisk ordning (bilaga 3) och inde-

lade efter vilken terminologi de tillhör t.ex. vård- och patientadministration, socialtjänststatistik.

Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkringen av Allmänna begrepp inom vård och omsorg utgick från följande frågeställningar:

- Är begreppen tillräckligt tydligt definierade?
- Är termerna genomsynliga?
- Är annan information om begreppen korrekt och tillräcklig?
- Är begreppsdefinitioner och termer i enlighet med metoden?

Kvalitetssäkring av Allmänna begrepp inom vård och omsorg har skett i två steg. I steg ett, våren 2004, gick en förfrågan om synpunkter ut till en utvald extern grupp. Sex svar med synpunkter på hela materialet inkom och bearbetades. Extern terminologiexpert anlätades för granskning av konsekvens inom materialet och i metoden. I steg två, hösten 2004, vidgades förfrågan om synpunkter till bl.a. Socialstyrelsens hela terminologi-kontakt nät internt och externt. Extern terminologiexpert anlätades på motsvarande sätt som i steg ett. I steg två inkom 23 organisationer och enskilda experter med synpunkter. Slutligen genomfördes en oberoende terminologisk språkgranskning av materialet.

Förankring

Kunskapsnätverket har fortlöpande presenterat och diskuterat arbetet på den årligen återkommande termkonferensen, i form av föredrag och postrar. Delprojekten har medverkat och presenterat sina terminologiarbeten.

De professionella organisationerna har informerats i kunskapsnätverkets referensgrupp. I referensgruppen har också terminologiansvariga från delprojekten informerats om terminologiarbetet i delprojektet.

Kunskapsnätverkets arbete har vid två tillfällen presenterats för Swedish Standards Institutes (SIS) arbetsgrupp för begrepp och termer i hälso- och sjukvårdsinformatik. Ett särskilt möte med syfte att stämma av Allmänna begrepp inom vård och omsorg mot internationellt arbete genomfördes under hösten 2004.

Socialstyrelsens terminologikontakt nät, internt och externt, har ett par gånger per år informerats om arbetets framåtskridande.

Fortsatt terminologiarbete

Mål och aktiviteter 2005 och framåt

Med Allmänna begrepp inom vård och omsorg är ca 550 begrepp definierade, rekommenderade och publicerade på nationell nivå. Med Allmänna begrepp inom vård och omsorg finns det en grunduppsättning begrepp och termer för verksamhetsuppföljning. Det är viktigt att dessa förvaltas och marknadsförs. Det är också viktigt att man i takt med att den nationella verksamhetsuppföljningens innehåll preciseras också gör ett noggrant termi-

nologiarbete. Detta ställer krav på planering och några av de frågor som rests under arbetet är:

- Hur ska listan över Allmänna begrepp inom vård och omsorg växa, integreras i kvalitetsregister och andra system för informationsförsörjning och verksamhetsuppföljning, integreras i en nationell informationsstruktur?
- Hur ska begreppen förankras och förvaltas, Socialstyrelsens roll och ansvar?
- Hur ska kunskapen om Allmänna begrepp inom vård och omsorg spridas till huvudmän, universitet och högskolor?

Den fortsatta utvecklingen måste inkludera harmonisering till internationella standarder för t.ex. journaldokumentation, meddelanden mellan vårdgivare och kontinuitet i vården.

Den internationella hälso- och sjukvårdsstatistiken, t.ex. WHO och OECD, innehåller ett stort antal begrepp och termer som bör översättas och harmoniseras till Allmänna begrepp inom vård och omsorg för att vi på ett mer enhetligt sätt ska kunna leverera statistik.

Kvalitetsbegreppen, inkluderande patientsäkerhet, risk, ledning m.fl., finns idag i olika projekt i flera organisationer. En samordning av arbetet i ett terminologiprojekt är planerat till våren 2005.

Äldrevårdsutredningen och InfoVU har harmoniserat begreppen utom i ett par fall där det är viktigt att Socialstyrelsen återkommer i remissrundan. Senior 2005 lyfter fram behovet av terminologiarbete. Det är viktigt att detta görs i harmoni med bl.a. rekommenderade begrepp och termer.

Utbildningsinsatser och informationsmaterial riktat till lärare och studenter på universitet och högskolor bör genomföras för att få gehör och genomslag för Allmänna begrepp inom vård och omsorg.

Mål för det fortsatta terminologiarbetet:

- Vården och omsorgen använder rekommenderade begrepp och termer i kontakten med medborgare, berörda individer och i tjänsteutövning och att det syns i journaldokumentation, lagstiftning, föreskrifter, allmänna råd och på webbplatser.
- Allmänna begrepp inom vård och omsorg är grundbegreppen i vård- och omsorgsutbildningarna.
- Förvaltning av begreppsdefinitioner och termer är samordnad med förvaltning av andra delar av den nationella informationsstrukturen.
- Termbanken är en del av den nationella informationsstrukturen för vård och omsorg.
- Vårdens och omsorgens begreppsdefinitioner och termer på andra språk är kända och tillgängliga i Termbanken.

Referenser

Ordlistor, metoder, standarder och rapporter som berör arbetet med Allmänna begrepp inom vård och omsorg och som omnämns i rapporten.

Begrepp och termer inom den kommunala äldrevården och omsorgen, ett pilotprojekt., Socialstyrelsens internrapport 2000.

CEN ENV 13940 System of concepts to support continuity of care (Contsys).

CEN prEN 14822-1 General purpose information components.

INFHOS-utredningen (SOU 1991:15)

ISO 1087-1 Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application, first edition 2000-10-15

ISO 704 Terminology work – Principles and methods, second edition 2000-11-15

ISO 9000 Ledningssystem för kvalitet – Principer och terminologi

Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, Svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). <http://www.sos.se/FULLTEXT/4/2003-4-1/2003-4-1.pdf?valURL=http://www.sos.se/FULLTEXT/4/2003-4-1/2003-4-1.pdf>

Nationalencyklopedins ordbok

Nordterm 2, 1989, Terminologins terminologi

SAMBA, (Samverkan, Begrepp och Arkitektur) Process- och begreppsanalys av den svenska hälso- och sjukvårdens arbetsflöde vid vård av en enskild patient. 2003. <http://www.sfmi.se/samba/>

Svenska Akademiens ordlista över svenska språket, Norstedts svensk ordbok, 1999

Terminologiguiden, Terminologikum TNC 2004.

Fakta om arbetet

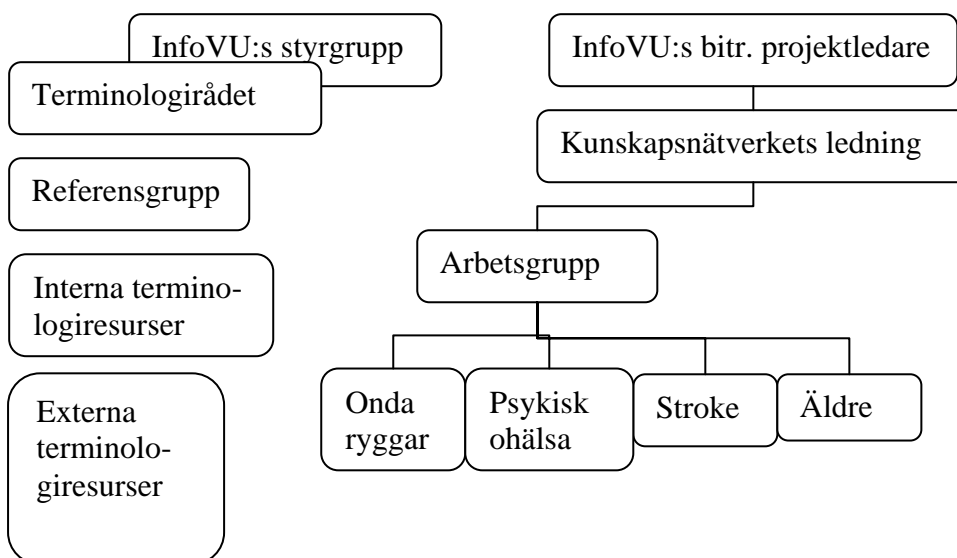

Metodval

Terminologiläran följer ISO-standarderna 704 respektive 1087. Socialstyrelsen och Landstingsförbundet (numera Sveriges Kommuner och Landsting) använder denna metod och det finns metodkunskap i båda organisationerna. Det är också den enda tillgängliga metoden som beskriver arbetet fram till en verbal definition baserad på kännetecken och valet av genomsynliga termer.

Kunskapsresurser

Utgångspunkten för kunskapsnätverkets arbete har varit de fyra delprojektens⁶ behov av begrepp och termer för verksamhetsuppföljning. Delprojektet ombads att utse en eller flera terminologiansvariga för varje delprojekt. De terminologiansvariga fick sedan en dags information och träning i praktiskt terminologiarbete.

De professionella organisationerna inom hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens områden ombads att utse representanter till kunskapsnätverkets referensgrupp. Referensgruppen gavs samma möjlighet till en dags information och träning i praktiskt terminologiarbete som delprojektets utsedda fick. Referensgruppens roll har varit att utifrån yrkesgruppernas perspektiv granska begrepp och termer och bevaka att det egna fackspråket tillgodoses.

⁶ stroke, psykisk ohälsa, ont i ryggen samt äldre med omfattande omvårdnadsbehov

Socialstyrelsen har tillgång till egen terminolog. Därutöver har kunskapsnätverket förstärkts med extern terminologisk kompetens som Socialstyrelsen upphandlat.

Tekniska resurser

Socialstyrelsen har under InfoVU-projektets tid utvecklat och tagit ett särskilt IT-stöd för terminologiarbetet i bruk. För extern publicering finns Termbanken och för internt terminologiarbete och versionshantering finns sedan 2003 ett internt datorsystem.

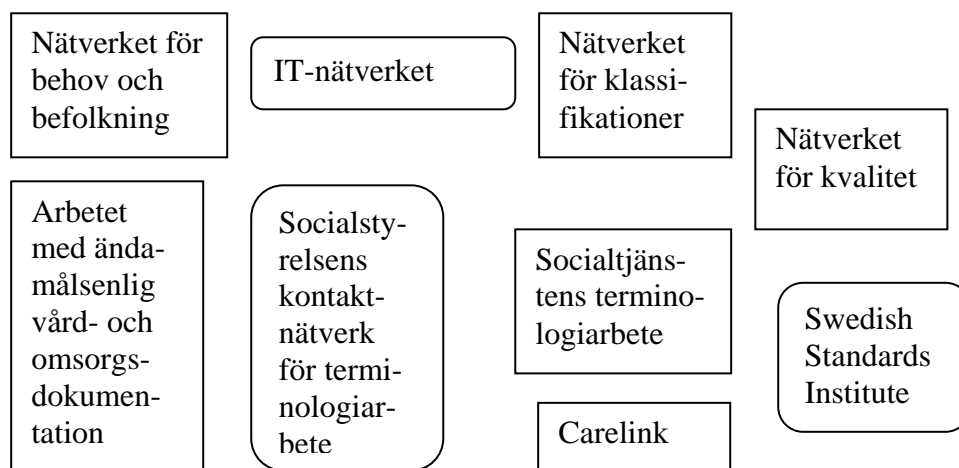
Delprojekten har haft möjlighet att använda ett webbaserat diskussionsforum anpassat för terminologiarbete.

Ekonomiska resurser

Alla kostnader för extern medverkan i form av konsulter, referens- och arbetsgruppens resor och mötesplatser har belastat InfoVU-projektet. Socialstyrelsens terminolog och projektledare för terminologiarbetet har ansvarat för kunskapsnätverkets ledning och för metodstöd. Landstingsförbundets kontaktperson för terminologiarbete och ytterligare en resurs har ansvarat för revideringen av vårdadministrativa begrepp och termer som en del av InfoVU-arbetet.

Delprojektens terminologiansvariga har lagt ner ett omfattande arbete. I något fall har det funnits avtal med delprojektet om ersättning men oftast har insatsen skett utan ersättning från InfoVU-projektet.

Terminologiarbetets externa nätverk

Delprojektens behov av begrepp och termer har varit styrande för kunskapsnätverkets arbete. Andra kunskapsnätverk har genomfört projekt med anknytning till ett eller flera av delprojekten och där samarbetet runt terminologierna också varit väsentligt.

Swedish Standards Institute, SIS, är med sin roll som länk till det internationella standardiseringsarbetet inom hälso- och sjukvårdsinformatik en vik-

tig kontakt. En annan viktig kontakt är Carelink som samordnar den tekniska infrastrukturen.

Vid de årliga termkonferenserna som anordnas av bl.a. Socialstyrelsen, SFMI, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet har terminologiarbetet presenterats i föredrag och postrar.

Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkringen av Allmänna begrepp inom vård och omsorg utgick från följande frågeställningar:

- Är begreppen tillräckligt tydligt definierade?
- Är termerna genomsynliga?
- Är annan information om begreppen korrekt och tillräcklig?
- Är begreppsdefinitioner och termer i enlighet med metoden?

Kvalitetssäkring av Allmänna begrepp inom vård och omsorg har skett i två steg. I steg ett, våren 2004, gick en förfrågan om synpunkter ut till en utvald extern grupp. Sex svar med synpunkter på hela materialet inkom och bearbetades. Extern terminologiexpert anlätades för granskning av konsekvens inom materialet och i metod. I steg två, hösten 2004, vidgades förfrågan om synpunkter till bl.a. Socialstyrelsens hela terminologikontakt nät internt och externt. Extern terminologiexpert anlätades på motsvarande sätt som i steg ett. I steg två inkom 23 organisationer och enskilda experter med synpunkter. Slutligen genomfördes en oberoende terminologisk språkgranskning av materialet.

Inkomna synpunkter i steg ett, juni 2004

Organisation	Avsändare
Landstinget i Östergötland, ÖstgötaTerm	Maria Areblad, IT-konsult m.fl.
Socialstyrelsen/HS/ Behörighets- och utbildningsenheten	Maria Forsgren, utredare
Svensk förening för medicinsk informatik	Magnus Fogelberg, ordförande
Svensk Kuratorsförening	Gerd Sandgren Lundström, kurator
Västra Götalandsregionen	Lars Björkman, distriktsläkare, systemförvaltare
Västra Götalandsregionen	Jan Maesel, terminologisamordnare

Inkomna synpunkter i steg två, hösten 2004

Organisation	Avsändare
Svensk Kuratorsförening	Gerd Sandgren Lundström, kurator
Riksföreningen för distriktssjuksköterskor	Tommy Ring, medicinskt ansvarig sjuksköterska
Socialstyrelsen/S/Äldreheten	Ulla Höjgård, enhetschef
Svensk sjuksköterskeförening	Gerthrud Östlinder, forsknings-, utvecklings- och utbildningsfrågor
Carelink	KG Nerander, projektledare
Socialstyrelsen/S/Enheten för handikappfrågor	Anders Printz, sektorsansvarig
Socialstyrelsen/Regionala tillsynsenheten i Göteborg	Eva Stolpe, utredare
Landstinget i Jönköping, Landstingets kansli	Kerstin Holmqvist, projektledare
Socialstyrelsen/Informationsavdelningen	Lise Sjöstedt, informationsamordnare
Socialstyrelsen/HS/Behörighets- och utbildningsenheten	Maria Forsgren, utredare
Landsting i Kalmar län	Staffan Skobe, distriktsläkare
Västra Götalandsregionen	Annica Olausson, sektionschef / ÄHO-Controller
Socialstyrelsen/S/Social tillsyn	Dick Lindberg, projektledare
Kalmar kommun	Thomas Johansson
Stockholms läns landsting	Anna Vikström LSf IT
Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund	Catharina Broberg och Barbro Wikander
Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter	Inga-Britt Lindström, ordförande
Lessebo kommun	Carina Yngvesson, medicinskt ansvarig sjuksköterska
Landstingsförbundet	Birgitta Edström, statistiker
Linköpings Universitet	Birgitta Öberg m.fl., projektet onda ryggar
Socialstyrelsen/R	Anita Hellberg, språkgranskare
Västra Götalandsregionen	Lars Björkman, distriktsläkare, systemförvaltare
Socialstyrelsen/HS/infoVU	Birgitta Eriksson, projektledare

Medverkande och andra fakta

I kunskapsnätverkets ledning har följande personer ingått:

Birgitta Edström, Statistiker, Landstingsförbundet
Birgitta Eriksson, Projektledare, Socialstyrelsen, InfoVU
Stefano Testi, Terminolog, Socialstyrelsen
Ulf Engström, Statistiker, Landstingsförbundet
Ulla Gerdin, Projektledare, Socialstyrelsen

Arbetsgruppen

Kunskapsnätverkets arbetsgrupp har träffats åtta gånger varav fem tvådagarsmöten. I arbetsgruppen har följande personer deltagit under kortare eller längre period:

Anders Thulin, Överläkare, projektledare, Jönköpings läns landsting
Anneli Hagdahl, Systemvetare, Hälsans Hus, Linköping
Bengt André, Utredare, Landstingsförbundet
Birgitta Söderlund, Ekonom, Svenska Kommunförbundet
Birgitta Öberg, Professor, Hälsans Hus, Linköping
Bo Ågren, Överläkare, projektledare, Hälsingborgs lasarett
Bosse Ivarsson, Överläkare, projektledare, Västra Götalandsregionen
Britt Almqvist, Socialstyrelsen, Äldreheten
Elisabeth Schantz, Socialstyrelsen, Äldreheten
Gunilla Leidelöf, Leg sjukgymnast, Hälsans Hus, Linköping
Gunnel Torstensson, Projektledare, Socialstyrelsen
Helena Kumlin, Stockholms läns landsting
Jerker Hansson, Överläkare, Södertälje Kommun
Marianne Lannerberth, Projektledare, Socialstyrelsen
Mattias Agestam, Överläkare, Stockholms läns landsting
Mona Wentzel, Leg. sjuksköterska, doktorand, Karlstad universitet
Suzanne Östlund, Stockholms läns landsting
Sylvia Nilsson, Leg. sjuksköterska, MAS, Värmlands läns landsting

Andra medverkande

Följande personer har bidragit till olika delar av kunskapsnätverkets resultat:

Anna Flöjte, Terminolog, Socialstyrelsen
Ann-Helene Almqvist, Arbetsterapeut, doktorand, Jönköpings läns landsting
Gabriella Kollander Fållby, Svenska Kommunförbundet
Gunnel Johansson, Terminolog, Terminologcentrum
Kerstin Holmqvist, Systemvetare, Jönköpings läns landsting
Maria Gustavsson, Terminolog, Terminologcentrum
Marita Minell, Utredare, Socialstyrelsen
Thomas Gunnarson, Socialstyrelsen
Torsten Lundmark, Konsult Guide AB

Referensgruppen

Referensgruppen har träffats sex gånger varav ett tvådagarsmöte.

I referensgruppen har följande organisationer och deras representanter ingått:

Akademikerförbundet SSR, Gerd Sandgren-Lundström
Föreningen Social Omsorg, FSO, Ann-Sofie Appelblad
Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Ingela Månsson
Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund (LSR), Barbro Wikander
Psykiatriska Riksföreningen (PRF), Rickard Brodd
Riksföreningen för distriktssköterskor, Tommy Ring
Riksföreningen för sjuksköterskor inom Gerontologi och Geriatrik,
Karin Josefsson
Riksföreningen för sjuksköterskor med särskilt medicinskt ansvar,
Helena Petersson
Svensk Kuratorsförening, Gerd Sandgren-Lundström
Svensk sjuksköterskeförening, Gerthrud Östlinder
Svenska kommittén för laboratoriemedicinsk standardisering,
Urban Forsum
Svenska Kommunalarbetsareförbundet, Kenneth Jönsson
Svenska Logopedförbundet, Elisabet Lundström
Svenska Läkaresällskapet, Håkan Gäbel
Svenska Tandläkaresällskapet, Agneta Ekman
Sveriges Psykologförbund, Bengt Persson
Sveriges Tandhygienistförening, Birgitta Söder

Närliggande terminologiarbeten

Kunskapsnätverket begrepp och termer har identifierat nedanstående närliggande terminologiarbeten.

Arbetsnamn	Innehåll	Ansvarig	Område
allmänord	Begrepp och termer som används i olika sammanhang och som det finns många frågor om	Stefano Testi	Socialstyrelsen
ambulanssjukvården	Begrepp och termer i föreskriften	Sylvia Myrsell	Socialstyrelsen
biobank	Begrepp och termer	Göran Elinder	Landstingsförbundet
Contsys	Begrepp och termer för att beskriva vårdkontinuitet på en övergripande nivå	Magnus Fogelberg	SIS ag2
Danderyds sjukhus, Allmänna begrepp inom vård och omsorg	Avstämning av strokebegreppen mot de begrepp som används vid strokeenheten på Danderyds sjukhus i deras journalsystem	Ulla Gerdin	Socialstyrelsen
hemsjukvård och hemtjänst	Reder ut begreppet tillsammans med berörda intressenter	Ulla Gerdin	Socialstyrelsen
internationell statistik	Översättning och harmonisering av begrepp och termer som används av OECD, EU-statistik m.fl.	IngaLill Lütz	Socialstyrelsen
juristlistan	Begrepp och termer som används i lagstiftningen på hälso- och sjukvårdens område	Stefano Testi	Socialstyrelsen
Kostnadsdata, Landstingsförbundet	Begrepp och termer som beskriver innehållet i kostnadsberäkningen	Håkan Nilsson	Landstingsförbundet
Kostnadsdata, Svenska Kommunförbundet	Begrepp och termer som beskriver innehållet i kostnadsberäkningen	Birgitta Söderlund	Svenska Kommunförbundet
krisberedskap	Begrepp och termer i föreskriften	Ulla Ekeroth	Socialstyrelsen
kvalitet	Begrepp och termer i föreskriften	Pål Resare	Socialstyrelsen
läkemedelsstatistik	Begrepp och termer som används i läkemedelsstatistiken	Örjan Ericsson	Socialstyrelsen
mallprojektet	Begrepp och termer som ska vara övergripande i olika sammanhang t.ex. kvalitetsregister	Inger Wejerfelt	Carelink
meddelanden i betalningsansvarslagen	Begrepp och termer som ingår i olika meddelanden som kommer ut av betalningsansvarslagen	Inger Wejerfelt	Carelink
metadata	Begrepp och termer som förekommer i dokumenten som ska ingå i Socialstyrelsens dokumenthanterings-system	Birgitta Eriksson	Socialstyrelsen
Natilos	Begrepp och termer som ingår i socialtjänstens tillsynsdatasystem	Dick Lindberg	Socialstyrelsen
nationella datalager	Begrepp och termer som ska vara övergripande i olika sammanhang	Inger Wejerfelt	Carelink

Arbetsnamn	Innehåll	Ansvarig	Område
Pall	t.ex. kvalitetsregister Patientens läkemedelslista	Kenneth Widäng	Carelink
patientsäkerhet	Begrepp och termer	Carina Svensson	Landstingsförbundet
psykiatri (Blomman)	Begrepp och termer	Jan Lindmark	Landstingsförbundet
risk	Begrepp i patientsäkerhetsarbetet	Michael Soop	Socialstyrelsen
Samba	Begrepp och termer i vårdprocessen	Nils Schönström	Carelink
samordnad vårdplanering (BAL)	Begrepp och termer i föreskriften	Helena Petersson	Socialstyrelsen
S-juristlista	Begrepp och termer som används i lagstiftningen på socialtjänstens område	Pär Ödman	Socialstyrelsen
S-statistik	Socialtjänstens statistikbegrepp och termer, äldre och funktionshindrade	Marita Minell	Socialstyrelsen
S-statistik	Socialtjänstens statistikbegrepp och termer, familj och individ och handikappomsorg	Anna Flöjte	Socialstyrelsen
VPA	Vård- och patientadministrativa begrepp och termer som används i den nationella ekonomiska och verksamhetsuppföljningen	Birgitta Edström	Landstingsförbundet
vård och omsorg	Övergripande begrepp och termer	Ulla Gerdin	Socialstyrelsen
vårdplan	Reder ut begreppet tillsammans med berörda intressenter	Ulla Gerdin	Socialstyrelsen
väntetider i vården	Begrepp och termer	Birgitta Källström	Landstingsförbundet
ämnesord	Begrepp och termer som beskriver och indelar Socialstyrelsens olika verksamhetsområden	Birgitta Eriksson	Socialstyrelsen

Allmänna begrepp inom vård och omsorg

21 december 2004

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
ADL	se kommentar	<p>ADL står för "aktiviteter i det dagliga livet" och är ett instrument som används för att bedöma en persons funktionsförmåga och behov av hjälp med olika aktiviteter. (SOU 2003:91)</p> <p>Man skiljer mellan IADL, instrumentell ADL, som är aktiviteter som har med boendet och fritiden att göra, t.ex. städning, matuppköp, transport och matlagning, och PADL, personlig ADL, som är aktiviteter som har med vården av den egna personen att göra t.ex. badning, på- och avklädning, toalettbesök, förflyttning, kontinens och födointag.</p>		Terminologirådet
administrativ handläggning	se kommentar	<p>Administrativ handläggning är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som syftar till sammanställning av information om den enskilde till annan instans eller myndighet.</p> <p>Exempel på administrativ handläggning är intyg och informations-sammanställning till domstol eller försäkringsbolag.</p> <p>De övriga åtgärdsgrupperna är:</p> <ul style="list-style-type: none"> · utredning · behandling · kompensation · samordning · information och undervisning 		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
administrativt kön	kön som kan härledas ur personnummer, samordningsnummer eller nationellt rekommenderat reservnummer	Man eller kvinna.		Terminologirådet
anhörig	person inom familjen eller bland de närmaste släktingarna	Observera att termerna anhörig och närstående inte används konsekvent i lagtexterna.		Terminologirådet
anhöriganställd	anhörigvårdare som är anställd av kommunen			Terminologirådet
anhörigbidrag	bistånd i form av kontantbidrag som ges av kommunen till person i ordinärt boende för att betala anhörig eller närstående för utförd hjälp i hemmet	Observera att termerna anhörig och närstående inte används konsekvent i lagtexterna.		Terminologirådet
anhörigvårdare	person som vårdar närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har funktionsnedsättning	Observera att termerna anhörig och närstående inte används konsekvent i lagtexterna.		Baserad på 5 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453).
ansvarig kommun	den kommun som enligt lag är ansvarig för att ge stöd och hjälp till en viss person	Jfr bosättningskommun, folkbokföringskommun, kostnadsansvarig kommun, placeringskommun, vistelsekommun. Se också 16 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 2 kap. 2 § föräldrabalken (1949:381).		Baserad på 2 kap. 1-2 §§ och 16 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453).
ansökan	(till socialnämnden:) begäran om hjälp som en person gör för egen räkning	En ansökan kan vara skriftlig eller muntlig. Exempel: ansökan om bistånd.		Terminologirådet
assistansersättning	se under kommentar till personlig assistans			Terminologirådet
avlösarservice i hemmet	se under kommentar till avlösning			Terminologirådet
avlösning	(enligt SoL och LSS:) tillfälligt övertagande av närståendes vård och omsorg om eller stöd och service	Avlösning kan ges både som bistånd med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	till berörd individ	<p>Enligt 5 kap. 10 § SoL bör socialnämnden genom stöd och avlösning underlätta för dem som vårdar närstående som är långvarigt sjuka eller äldre eller som har funktionsnedsättning. Avlösning enligt SoL kan ges som bistånd i form av hemtjänst, dagverksamhet eller korttidsvård. Se prop. 1996/97:124.</p> <p>I 9 § 5 LSS talas om avlösarservice i hemmet. Denna insats syftar till att göra det möjligt för anhöriga eller familjehemsföräldrar att få avkoppling och utträtta sysslor utanför hemmet. Avlösarservice i hemmet kan erbjudas både som regelbunden insats och som en lösning vid akuta behov under hela dygnet. Avlösning kan också erbjudas i form av korttidsvistelse utanför det egna hemmet (9 § 6 LSS). Se prop. 1992/93:159.</p> <p>Observera att termerna anhörig och närstående inte används konsekvent i lagtexterna.</p>		
avsett hälsotillstånd	det hälsotillstånd som socialtjänstpersonal eller hälso- och sjukvårdspersonal, oftast i samråd med berörd individ, har beslutat att försöka uppnå			Terminologirådet
bedömning	åtgärd i form av ett omdöme grundat på insamlad information	Exempel: biståndsbedömning, funktionsbedömning.		Terminologirådet
behandling	se kommentar	<p>Behandling är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som syftar till att förebygga ohälsa eller bevara eller förbättra den enskildes hälsotillstånd.</p> <p>Exempel på behandling är läkemedelsbehandling, medicinteknisk behandling, funktions- och aktivitetsträning, manuell behandling, psykologisk och psykosocial behandling och förebyggande behandling.</p> <p>De övriga åtgärdsgrupperna är:</p>		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
		<ul style="list-style-type: none"> · utredning · kompensation · samordning · information och undervisning · administrativ handläggning 		
beslut	avgörande i viss fråga			Norstedts Svensk ordbok 1999
besöksorsak	orsak som hälso- och sjukvårdspersonal anger för patients öppenvårdsbesök			Terminologirådet
beviljad insats	insats som den enskilde är berättigad till enligt beslut av socialnämnden eller annan kommunal nämnd	Uttrycket används både om bistånd som ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och insatser som ges med stöd av 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.		Terminologirådet
bistånd	(inom socialtjänsten:) individuellt behovsprövad insats som beslutas med stöd av socialtjänstlagen	Bistånd kan enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ges till den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Enligt 4 kap. 2 § får socialnämnden ge bistånd utöver det som följer av 1 § om det finns skäl för det.		Terminologirådet
boendestöd	bistånd i form av stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende	Till särskilda målgrupper hör bl.a. personer med funktionsnedsättning eller missbruksproblem. Boendestödet anpassas till den enskildes behov av och möjligheter att utveckla ett normalt vardagsliv.		Terminologirådet
bostadsanpassning	behovsprövad handikappanpassning av bostad	Handläggs och beslutas av kommunen enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.		Terminologirådet
bosättningskommun	den kommun där en viss person anses vara bosatt	Vid bedömning av frågan om var en person ska anses vara bosatt kan ledning hämtas från folkbokföringslagens bestämmelser om rätt folkbokföringsort. En person kan alltså i regel anses bosatt i den kommun där han eller hon är folkbokförd.		16 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
daglig verksamhet	(enligt LSS:) insats i form av sysselsättning för person med funktionsnedsättning som i huvudsak är i	Individuellt behovsprövad insats som ges med stöd av 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Rätten till daglig verksamhet gäller endast personer som tillhör personkrets 1 och 2.		Baserad på proposition 1992/93:159 s. 181.

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig			
dagverksamhet	bistånd i form av sysselsättning, gemenskap, behandling eller rehabilitering under dagtid utanför den egna bostaden	Individuellt behovsprövad insats som kan ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, till vuxna personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar oavsett ålder. Se prop. 1987/88:176 och prop. 1990/91:14. Syftet kan vara avlösning, se prop. 1996/97:124, och insatsen ges oberoende av boendeform. Med dagverksamhet avses inte s.k. öppna verksamheter, som exempelvis kaféverksamhet och andra former av träffpunkter.		Terminologirådet
diagnos	bestämning av patients sjukdom, skada, störning eller förändring i kropps-funktion			Terminologirådet
disponibel vårdplats	fastställd vårdplats som är belagd eller kan beläggas			Terminologirådet
efternamn	namn som anger släkt- eller familjetillhörighet	Regler om efternamn finns i namnlagen (1982:670).		Nationalencyklopedins ordbok
egenuppfattat hälsoproblem	hälsoproblem så som den enskilde själv uppfattar det		Avrådda termer: generell hälsa hälsoupplivelse upplevd hälsa	Terminologirådet
ej disponibel vårdplats	fastställd vårdplats som för tillfället inte kan beläggas			Terminologirådet
ensamboende	som bor ensam	Ingår i uppgifterna om en persons levnadsomständigheter. Termen ensamboende är ett adjektiv.		Terminologirådet
extra vårdplats	tillfälligt anordnad, belagd vårdplats	Extra vårdplats förekommer endast när samtliga disponibla vårdplatser är belagda.		Terminologirådet
familjehem	enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar	Boende i familjehem kan ges både som bistånd med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och med stöd av lagen		3 kap. 2 § socialtjänstförordningen

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt	(1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Familjehem som ges med stöd av LSS avser endast barn och ungdomar. Familjehem används också för vård som beslutas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, eller lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM.		(2001:937).
fastställd vårdplats	vårdplats som normalt står tillgängligt för vård för vårdenhet			Terminologirådet
flerbäddsrum	(inom socialtjänsten:) rum i särskilt boende som är avsett för två eller fler personer	Flerbäddsrum används i socialtjänststatistiken och är avsedda för personer som egentligen inte är sammanboende.		Terminologirådet
folkbokföringskommun	den kommun där den enskilde är folkbokförd	Se 16 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453). Jfr folkbokföringslagen (1991:481).		Proposition 1996/97:124, Ändring i socialtjänstlagen.
funktions- och aktivitetsträning	se kommentar	Funktions- och aktivitetsträning ingår i åtgärdsgruppen behandling i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ och innebär behandling genom träning av en eller flera kroppsfunktioner eller av förmågan till aktivitet och delaktighet. Se avsnitten om kroppsfunktioner och aktiviteter och delaktighet i Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF.		Terminologirådet
funktionsnedsättning	nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga	En funktionsnedsättning uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana skador, tillstånd eller sjukdomar kan vara av bestående eller övergående natur. Med handikapp avses förlust eller begränsning av möjligheterna för en person med funktionsnedsättning att delta i samhällslivet på samma sätt som andra. Ett handikapp är inte en egenskap hos en individ utan beskriver förhållandet mellan individen och omgivningen.	funktionshinder	Terminologirådet
funktionstillstånd	tillstånd hos en persons kroppsfunktioner och kroppsstrukturer samt förmåga till aktivitet och	Jfr Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF.	Avrådd term: hälsotillstånd	Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	delaktighet			
färdtjänst	särskilt anordnad transport för person med funktionsnedsättning	Kommunerna ansvarar för färdtjänst.		Baserad på lagen (1997:736) om färdtjänst.
förbrukningsartikel	vara som fortlöpande förbrukas	Inom läkemedelsstatistiken innebär förbrukningsartikel "artikel som patient behöver vid stomi, för att tillföra kroppen ett läkemedel eller för egenkontroll av medicinering". Riksförsäkringsverket, RFV, fastställer priser på förbrukningsartiklar. Se 3 d och 18 b §§ hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och 7 och 18 §§ lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m.		Nationalencyklopedins ordbok
förebyggande hälso- och sjukvård	åtgärder som syftar till att bevara god hälsa, förhindra uppkomst av sjukdom, skada eller försämrat hälsotillstånd	Förebyggande hälso- och sjukvård kan vara riktad mot en enskild individ, en grupp eller hela befolkningen. Exempel: förebyggande behandling, hälsoundersökningar, information.	prevention Avrådd term: förebyggande behandling	Terminologirådet
förmyndare	person som utövar förmynderskap			Terminologirådet
förmynderskap	förvaltning av omyndigs egendom samt befogenheter att företräda denne i andra angelägenheter än dem som rör dennes person		förmyndarskap	Juridikens termer 1988
förnamn	persons individuella namn eller dopnamn	Ofta flera, varav ett är tilltalsnamn. Se även namnlagen (1982:670).		Nationalencyklopedins ordbok
förvaltare	person som är utsedd att företräda en viss person som är ur stånd att vårda sig själv eller sin egendom och där dennes rättshandlingsförmåga är begränsad	God man och förvaltare utses av allmän domstol eller överförmyndare. "Om någon som befinner sig i en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten besluta att anordna förvaltarskap för honom eller henne. Förvaltarskap får dock inte anordnas, om det är tillräckligt att godmanskap anordnas eller att den enskilde på något annat, mindre ingripande sätt får hjälp." [11 kap. 7 § föräldrabalken (1949:381)]		Terminologirådet
god man	person som är utsedd att	God man och förvaltare utses av allmän domstol eller överför-		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	företräda en viss person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person utan att dennes rättshandlingsförmåga begränsas	myndare. ”Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av någon annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, ska överförmyndaren förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.” [11 kap. 1 § föräldrabalken (1949:381)] ”Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, ska rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap ska anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.” [11 kap. 4 § föräldrabalken (1949:381)]		
habilitering	åtgärder som syftar till att hjälpa personer med medfödd eller tidigt förvärvat funktionsnedsättning att utveckla funktionsförmågan eller kompensera för funktionshinder	Habiliteringsåtgärder kan vara av medicinsk, psykologisk, social eller pedagogisk art.		Baserad på Ordlista för arbetslivsinriktad rehabilitering, TNC 97, 1995.
handikapp	se under kommentar till funktionsnedsättning			Terminologirådet
hembesök	(inom hälso- och sjukvård:) öppenvårdsbesök i patients bostad eller motsvarande	Skilj från hemsjukvårdsbesök som hänförs till hemsjukvård. I den nationella statistiken räknas öppenvårdsbesök, t.ex. vid akut sjukdom hos patient som erhåller hemsjukvård men där orsaken inte omfattas av vård- och omsorgsplanen, som hembesök. I den nationella statistiken räknas endast hembesök som har dokumenterats i patientens journal.		Terminologirådet
hemsjukvård	hälso- och sjukvård när den ges i patients bostad eller motsvarande och där ansvaret för de medicinska	Åtgärder/insatser ska ha föregåtts av vård- och omsorgsplanering.		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	åtgärderna är sammanhängande över tiden	Hemsjukvård ges i såväl ordinärt som särskilt boende samt i daglig verksamhet och dagverksamhet. Skilj från öppen vård.		
hemsjukvårdsbesök	vårdkontakt inom hemsjukvård som innebär personligt möte mellan patient och hälso- och sjukvårdspersonal	Skilj från hembesök som hänförs till öppen vård. I den nationella statistiken räknas endast hemsjukvårdsbesök som har dokumenterats i patientens journal.		Terminologirådet
hemtjänst	bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande	Service avser praktisk hjälp med bostadens skötsel, hjälp med inköp, ärenden på post och bank, tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat. Personlig omvårdnad avser de insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Detta kan innebära hjälp med att äta och dricka, klä sig och förflytta sig, sköta personlig hygien och i övrigt insatser som behövs för att bryta isolering (t.ex. viss ledsagning) eller för att den enskilde ska känna sig trygg och säker i det egna hemmet (bl.a. genom kvälls- och nattpatrull). I hemtjänstbegreppet ingår också avlösning av anhörigvårdare. Hemtjänst kan ges i såväl ordinärt som särskilt boende.		Terminologirådet
hjälpimme	tidsmätt för insats	I den officiella statistiken kan hjälpimme användas för att ange den tid som beräknats, beviljats eller utförts hemma hos den enskilde.	insatstimme	Terminologirådet
hälsa	fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande	Hos den enskilde eller i en population.		Baserat på WHO's definition av hälsa.
hälso- och sjukvård	åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador	Hälso- och sjukvård omfattar sådan verksamhet som bedöms kräva personal med utbildning inom hälso- och sjukvård eller sådan personal i samarbete med annan personal. Jämför 1 kap. 4 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS. Enligt 1 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) räknas till hälso-		1 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
		<p>och sjukvård även sjuktransporter samt att ta hand om avlidna.</p> <p>I begreppet hälso- och sjukvård ryms även viss annan verksamhet, t.ex. abort och sterilisering. I vissa situationer kan en individinriktad medicinsk åtgärd, t.ex. hälsoundersökning av blivande värnpliktiga, anses som hälso- och sjukvård trots att syftet kan vara ett annat än att behandla sjukdomar och skador.</p> <p>Skillnaden mellan utövare av alternativmedicin och dem som är verksamma inom den etablerade hälso- och sjukvården framgår av lagen (1998: 531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS. De som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen står under tillsyn av Socialstyrelsen.</p>		
hälso- och sjukvårdspersonal	personer som i sitt yrke utför hälso- och sjukvård	<p>Skillnaden mellan utövare av alternativmedicin och dem som är verksamma inom den etablerade hälso- och sjukvården framgår av lagen (1998: 531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS. De som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen står under tillsyn av Socialstyrelsen.</p> <p>Jämför 1 kap. 4 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS.</p>	Avrådd term: vårdgivare	Terminologirådet
hälso- och sjukvårdsutbud	utbud av hälso- och sjukvård som tillhandahålls i en hälso- och sjukvårdsverksamhet	Utbudet i olika hälso- och sjukvårdsverksamheter varierar beroende på verksamhetens åtagande, kompetens och resurser.		Terminologirådet
hälsoproblem	tillstånd karakteriserat av brister i det fysiska, psykiska eller sociala välbefinnandet vid ett visst tillfälle		ohälsotillstånd	Terminologirådet
hälsotillstånd	tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande vid ett visst tillfälle			Terminologirådet
IADL	se under kommentar till ADL			Terminologirådet
information och under-	se kommentar	Information och undervisning är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
visning		<p>syftar till att ge den enskilde och dennes närstående ökad kunskap om aktuellt hälsoproblem och hur detta ska skötas.</p> <p>Exempel på information och undervisning är kostråd vid diabetes.</p> <p>De övriga åtgärdsgrupperna är:</p> <ul style="list-style-type: none"> · utredning · behandling · kompensation · samordning · administrativ handläggning 		
insats	handling som är inriktad på (visst) resultat	<p>Insats används huvudsakligen inom socialtjänst och vid tillämpning av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.</p> <p>Termen åtgärd står egentligen för samma begrepp men används huvudsakligen inom hälso- och sjukvård.</p>		Terminologirådet
inskrivning	händelse när vårdplats ställs till patients föfogande	<p>Inskrivning sker efter att läkare bedömt att patientens tillstånd kräver att vårdplats ställs till patientens föfogande.</p> <p>Vård eller observation av patient på intagningsavdelning eller motsvarande ska medföra inskrivning.</p>		Terminologirådet
inskrivningsmeddelande	skriftligt meddelande från slutna vård om att en patient har skrivits in och kan komma att behöva fortsatta insatser efter utskrivningen	Skyldigheten att lämna inskrivningsmeddelande regleras i lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård.	intagningsmeddelande	Terminologirådet
kompensation	se kommentar	<p>Kompensation är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som syftar till personligt stöd, tillhandahållande av fysiska hjälpmedel eller ekonomisk hjälp.</p> <p>Exempel på kompensation är hjälp med att tvätta sig, tillhandahållande av toalettstolsförhöjare, bidrag till bostadsanpassning.</p>		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
		<p>De övriga åtgärdsgrupperna är:</p> <ul style="list-style-type: none"> · utredning · behandling · samordning · information och undervisning · administrativ handläggning 		
kontaktfamilj	familj som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter, om den enskilde begär eller samtycker till det			3 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453).
kontaktorsak	orsak till vårdkontakt som patient eller företrädare för patient anger			Terminologirådet
kontaktperson	<p>(enligt 3 kap. 6 § SoL:) person som utses av socialnämnden med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter</p> <p>(enligt 22 § LVU:) person som utses av socialnämnden och som den unge ska hålla regelbunden kontakt med enligt vad som anges i behandlingsplanen</p> <p>(enligt LSS:) person som utses av kommunen med uppgift att ge icke-</p>	<p>Kontaktperson kan enligt 22 § lagen (1990:52) om särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, utses oberoende av den unges önskan eller samtycke.</p> <p>Jämför kommentarer till 9 § 4, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS: Viktiga uppgifter för kontaktpersonen kan vara att bryta den funktionshindrades isolering genom samvaro och genom hjälp till fritidsverksamhet samt att ge råd till eller vara förespråkare för den funktionshindrade i olika situationer som inte är av komplicerad natur.</p>		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	professionellt stöd åt person med funktionsnedsättning			
korttidsplats	bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt	Tillgång till korttidsplats ges som bistånd. Korttidsplatser används för bland annat rehabilitering, omvårdnad, växelvård och avlösning av närstående.		Terminologirådet
korttidstillsyn	(enligt LSS:) insats i form av tillsyn (fritidsverksamhet) utanför det egna hemmet för barn över 12 år med funktionsnedsättning	Insatsen ges före och efter skolans slut, under lovdagar, studiedagar och längre lov. Se 9 § 7 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.		Baserad på proposition 1992/93:159 s. 178.
korttidsvistelse	(enligt LSS:) insats i form av kortare vistelse utanför det egna hemmet för att person med funktionsnedsättning ska få miljöombyte och rekreation och anhöriga avlösning i omvårdnadsarbetet	Vistelsen kan förläggas i korttidshem, hos stödfamilj, som lägervistelse eller som kortkurs m.m. Se 9 § 6 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.		Baserad på proposition 1992/93:159 s. 178.
kostnadsansvarig kommun	den kommun som genom lagstiftning eller avtal ska täcka kostnaderna för en viss åtgärd eller insats	Den kommun som beslutat om en åtgärd eller insats är i regel kostnadsansvarig kommun.		Terminologirådet
kroppsfunktioner	kroppssystemens fysiologiska funktioner inklusive psykologiska funktioner			Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF
kroppsstrukturer	kroppens anatomiska delar			Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF
körkort	dokument som ger behörighet att framföra vissa motordrivna fordon	Ingår i uppgifterna om en persons levnadsomständigheter.		Baserad på Nationalencyklopedins ordbok.
ledsagarservice	se under kommentar till			Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	ledsagning			
ledsagning	stöd av följeslagare ute i samhället för person med funktionsnedsättning	Ledsagning ges både som bistånd med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. I 9 § 3 LSS kallas insatsen ledsagarservice. Denna LSS-insats syftar till att underlätta för personer med omfattande funktionsnedsättningar att komma ut och delta i samhällslivet, t.ex. besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller kulturlivet.		Terminologirådet
läkemedelsbehandling	se kommentar	Läkemedelsbehandling ingår i åtgärdsgruppen behandling i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ och innebär behandling där läkemedel används.		Terminologirådet
manuell behandling	se kommentar	Manuell behandling ingår i åtgärdsgruppen behandling i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ och innebär behandling med hjälp av speciella handgrepp. I manuell behandling ingår t.ex. manipulering, mobilisering och massage, ofta i smärtstillande syfte.		Terminologirådet
medicinskt verksamhetsområde	se kommentar	Medicinska verksamhetsområden klassificeras efter specialitet och inriktning och utgör indelningsgrund för den nationella statistiken.		Terminologirådet
medicinteknisk behandling	se kommentar	Medicinteknisk behandling ingår i åtgärdsgruppen behandling i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ och innebär behandling där medicinteknisk produkt eller utrustning används Exempel på medicinteknisk behandling är kirurgiska operationer, omläggningar och akupunktur.		Terminologirådet
medicinteknisk produkt	produkt som används för att påvisa, förebygga, övervaka, behandla eller lindra en sjukdom, påvisa, övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller ett funktionshinder,	Exempel på medicintekniska produkter är sprutor, kontaktlinssprodukter, kanyler, infusionsaggregat och pumpar för läkemedelstillförsel. Produktens verkningsmekanism används för att avgöra gränsen mellan läkemedel och medicinteknik. Om produkten uppnår sin huvudsakligen avsedda verkan med hjälp av farmakologiska, immunologiska eller metaboliska medel är den inte en medicinteknisk produkt enligt lagen (1993:584) om medicintekniska pro-		Lagen (1993:584) om medicintekniska produkter samt ändringar.

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	undersöka, ändra eller ersätta anatomi eller en fysiologisk process eller kontrollera befruktning	duktur.		
menprövning	prövning av om röjande av personuppgifter kan vara till men för personen eller dennes närstående	Se 7 kap. sekretesslagen (1980:100), framförallt § 1-4.		Terminologirådet
mottagningsbesök	öppenvårdsbesök på vårdenhets	I den nationella statistiken räknas endast mottagningsbesök som har dokumenterats i patientens journal.		Terminologirådet
närstående	person som den enskilde anser sig ha en nära relation till	Observera att termerna anhörig och närstående inte används konsekvent i lagtexterna.		Terminologirådet
objektanställning	anställning för att utföra service eller omvårdnad till namngiven person	Anställningen är inte tidsbegränsad men upphör när personens behov inte längre kvarstår.		Terminologirådet
ohälsa	brister i det fysiska, psykiska eller sociala välbefinnandet	Hos den enskilde eller i en population.		Terminologirådet
ombud	person som har fullmakt att föra talan för annan person eller grupp och bevaka personens eller gruppens intressen	Se 9 § förvaltningslagen (1986:223) och 12 kap. rättegångsbalken (1942:740). Jfr Hellners, T. & Malmqvist, B. (1999): Nya förvaltningslagen med kommentarer.		Baserad på Nationalencyklopedins ordbok.
operationellt mål	mål som man beslutat att uppnå	Det operationella målet sätts, om möjligt i samråd med berörd individ, bl.a. med hänsyn taget till tillgänglig kompetens, etiska och ekonomiska faktorer.		Terminologirådet
oplanerat vårdtillfälle	vårdtillfälle för vilket tid inte har avtalats	Oplanerat vårdtillfälle är en administrativ benämning.		Terminologirådet
oplanerat öppenvårdsbesök	öppenvårdsbesök för vilket tid inte har avtalats	Oplanerat öppenvårdsbesök är en administrativ benämning. I den nationella statistiken räknas endast oplanerade öppenvårdsbesök som har dokumenterats i patientens journal.		Terminologirådet
ordinärt boende	se under kommentar till särskilt boende			Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
PADL	se under kommentar till ADL			Terminologirådet
patient	person som erhåller eller är registrerad för att erhålla hälso- och sjukvård	I den nationella statistiken räknas inte ledsagare och nyfött friskt barn som patient.		Terminologirådet
person-id	identitetsbeteckning för fysisk person			Terminologirådet
personkrets	(enligt LSS:) grupp av personer som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, beskrivs tre grupper: personkrets 1: personer med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd, personkrets 2: personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, samt personkrets 3: personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.		Baserad på 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
personlig assistans	(enligt LSS:) personligt utformat stöd som ges åt person som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver hjälp med att tillgodose grundläggande behov	Med grundläggande behov avses att sköta sin personliga hygien, inta måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Kommunen är skyldig att tillgodose behovet av personlig assistans genom biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS). När behovet överstiger 20 timmar per vecka kan assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS, beviljas. Den enskilde kan själv välja vem som anordnar assistansen.		Baserad på 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
personnummer	enhetligt utformat unikt person-id registrerat i folk-	Bestämmelser om personnummer finns i 18 § folkbokföringslagen (1991:481). En person som inte är eller har varit folkbokförd får		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	bokföringen	efter begäran från en myndighet tilldelas ett särskilt nummer (samordningsnummer). Jfr http://skatteverket.se .		
personuppgifter	information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person	I 3 § personuppgiftslagen (1998:204) begränsas definitionen till levande personer, vilket har tillämpning endast i fråga om skydd av personuppgifter. Utlämnande av personuppgifter kräver samtycke från berörd individ. För utlämnande av vårdinformation till annan personal än den som är involverad i vården av berörd individ krävs samtycke från den berörde individen.		Baserad på 3 § personuppgiftslagen (1998:204).
placeringskommun	den kommun som beslutat om en viss persons vistelse i annan kommun i familjehem, hem för vård eller boende, särskilt boende för äldre eller boende med särskild service			Baserad på 16 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453).
planerat vårdtillfälle	vårdtillfälle för vilket tid har avtalats	Planerat vårdtillfälle är en administrativ benämning. I den nationella statistiken räknas ett vårdtillfälle som planerat oberoende av när tid avtalats.		Terminologirådet
planerat öppenvårdsbesök	öppenvårdsbesök för vilket tid har avtalats	Planerat öppenvårdsbesök är en administrativ benämning. I den nationella statistiken räknas ett öppenvårdsbesök som planerat oberoende av när tid avtalats. I den nationella statistiken räknas endast planerade öppenvårdsbesök som har dokumenterats i patientens journal.		Terminologirådet
primärvård	hälso- och sjukvårdsverksamhet som utan avgränsning vad gäller sjukdomar, ålder eller patientgrupper svarar för befolkningens behov av	I den nationella statistiken hänförs till primärvård: - åtgärder av läkare som upprätthåller funktion som specialist i allmänmedicin inom såväl offentlig som privat verksamhet - distriktssköterskeverksamhet - mödra- och barnhälsovård exklusive specialistmödravård.		Baserad på 5 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	grundläggande medicinsk behandling, omvårdnad, förebyggande arbete och rehabilitering och som inte kräver sjukhusens medicinska och tekniska resurser	Hälso- och sjukvårdsverksamhet som bedrivs av kommuner räknas som primärvård. Gotlands kommun bedriver även specialiserad vård.		
professionellt uppfattat hälsoproblem	hälsoproblem hos den enskilde så som det uppfattas av socialtjänstpersonal eller hälso- och sjukvårdspersonal			Terminologirådet
psykologisk och psykosocial behandling	se kommentar	Psykologisk och psykosocial behandling ingår i åtgärdsgruppen behandling i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ och innebär behandling i form av verbal och icke verbal kommunikation. Utesluter: · olika former av test som ingår i utredning · information och undervisning		Terminologirådet
rehabilitering	åtgärder som ska hjälpa personer med funktionsnedsättning att utifrån deras förutsättningar återvinna bästa möjliga funktionsförmåga och bibehålla denna samt skapa förutsättningar för ett normalt liv	Åtgärderna kan vara av medicinsk, psykologisk, social eller arbetsinriktad art.		Baserad på Ordlista för arbetslivsinriktad rehabilitering, TNC 97, 1995.
remiss	handling som utgör beställning av tjänst eller begäran om övertagande av vårdansvar för en patient			Terminologirådet
reservnummer	tillfälligt person-id som huvudsakligen används för att kunna koppla samman patient och dennes vård-	De grupper av patienter som behöver någon form av reservnummer är främst följande: · Nyfödda, som ännu inte erhållit eget personnummer och för vilka		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	dokumentation när personnummer eller samordningsnummer saknas eller är okänt	egen journal ska läggas upp (gäller normalt ej helt friska nyfödda, eftersom dessa dokumenteras i moderns journal). <ul style="list-style-type: none"> · Utländska medborgare, vare sig dessa arbetar i landet (och inte tilldelats personnummer) eller befinner sig här såsom turister eller av annan anledning. · Asylsökanden, som ej är folkbokförda. · Medvetlösa patienter, förvirrade eller svårtolkade patienter, som inte kan identifieras med personnummer. · Patienter som av någon anledning inte kan eller vill uppge sitt personnummer eller på annat sätt identifiera sig. · Patienter som enligt förordningen (1986:198) om provtagning för infektion av HIV har rätt till anonym provtagning. · Patienter, där ansvarig läkare av någon anledning gör bedömningen att remisser m.fl. dokument bara ska kunna identifieras till viss patient av remitterande instans. 		
risk	möjlighet att en negativ händelse ska inträffa			Terminologirådet
rådgivning och annat personligt stöd	se kommentar	Individuellt behovsprövade insatser som ges med stöd av 9 § 1 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, av bl.a. kurator, psykolog, dietist, sjukgymnast, talpedagog, logoped, arbetsterapeut och förskolekonsulent. Rådgivning och annat personligt stöd innebär enligt LSS expertstöd av rådgivande och allmänt stödjande art som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar.	råd och stöd	Terminologirådet
sammanboende	som bor tillsammans med annan person	Ingår i uppgifterna om en persons levnadsomständigheter. Termen sammanboende är ett adjektiv.		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
samordning	se kommentar	<p>Samordning är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som syftar till koordination av olika aktörers åtgärder för den enskilde.</p> <p>Exempel på samordning är vård- och omsorgsplanering.</p> <p>De övriga åtgärdsgrupperna är:</p> <ul style="list-style-type: none"> · utredning · behandling · kompensation · information och undervisning · administrativ handläggning 		Terminologirådet
samordningsnummer	enhetligt utformat personid, som på begäran av en myndighet tilldelas av Skatteverket, för en person som inte är eller har varit folkbokförd i Sverige	<p>Skattekontoret kan tilldela samordningsnummer på begäran av en myndighet. Bestämmelser om samordningsnummer finns i 18 a § folkbokföringslagen (1991:481):</p> <p>”En person som inte är eller har varit folkbokförd får efter begäran från en myndighet tilldelas ett särskilt nummer (samordningsnummer).”</p> <p>Samordningsnumret ska utgå från den födelsetid som den rekviderande myndigheten uppger. Numret ska anges med två siffror för vardera år, månad och dag i nämnd ordning. Siffrorna för dag ska adderas med 60. Därefter anges ett tresiffrigt individnummer, som är udda för män och jämnt för kvinnor, samt en kontrollsiffror.</p> <p>Jfr http://skatteverket.se.</p>		Terminologirådet
samtycke	se under kommentar till personuppgifter			Terminologirådet
sluten vård	hälso- och sjukvård när den ges till patient inskriven vid vårdenhet	I den nationella statistiken hänförs patient som vårdas eller observeras på intagningsavdelning till sluten vård.		Terminologirådet
socialtjänst	insatser som utförs med stöd av socialtjänstlagen	Se 2 kap. 2 § och 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL.		Terminologirådet
specialiserad vård	hälso- och sjukvårdsverksamhet som kräver mer	I den nationella statistiken hänförs åtgärder av läkare som upprätthåller funktionen som annan specialist än specialist i allmän-		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	specialiserade åtgärder än vad som kan ges i primärvård	medicin till specialiserad vård. Detta gäller inom såväl offentlig som privat verksamhet.		
stödande samtal	se kommentar	<p>Stödande samtal ingår i åtgärdsgruppen psykologisk och psykosocial behandling i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ och innebär samtal inriktat på att lösa eller lindra problem och svårigheter som uppstår mellan det dagliga livets krav och en persons aktuella funktionstillstånd.</p> <p>Innefattar: samtal som är en fristående behandling t.ex. krissamtal och stöd-samtal. Exempel på stödsamtal är motivationsamtal och pedagogiska samtal.</p> <p>Utesluter: <ul style="list-style-type: none"> · utredningssamtal eller samtal som ingår i utredning · samtal som ingår i annan behandling · samtal som är en kompensatorisk åtgärd eller ingår i sådan · samtal som ingår i information eller utbildning · samtal som ingår i samordning </p>		Terminologirådet
särskilt boende	individuellt behovsprövat boende som ges med stöd av socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	Det som inte är särskilt boende räknas som ordinärt boende. Se lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och socialtjänstlagen (2001:453), SoL.		Terminologirådet
teknisk plats	bäddplats med särskilda resurser som en inskriven patient tillfälligt kan disponera	I den nationella statistiken räknas t.ex. intensivvårdsplats och förlossningsplats som teknisk plats när patienten samtidigt disponerar en vårdplats.		Terminologirådet
trygghetslarm	larmanordning varmed hjälp kan påkallas av någon i nödsituation	Trygghetslarmets signal går t.ex. till en larmcentral, nattpatrull, hemtjänstverksamheten.		Baserad på Nationalencyklopedins ordbok.
upprättad vård- och omsorgsplan	se under kommentar till vård- och omsorgsplan			
utredning	se kommentar	Utredning är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ. Denna grupp avser åtgärder som syftar till att, oftast		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
		<p>i samråd med den enskilde, fatta beslut om vilka åtgärder som ska vidtas, att inhämta och analysera relevant information samt att informera den enskilde om resultat av åtgärderna.</p> <p>Exempel på utredningar är vårdnadsutredning, biståndsbedömning, funktionsbedömning och smärtutredning.</p> <p>De övriga åtgärdsgrupperna är:</p> <ul style="list-style-type: none"> · behandling · kompensation · samordning · information och undervisning · administrativ handläggning 		
utskrivning	händelse när ett vårdtillfälle avslutas	Efter utskrivning står vårdplatsen inte längre till patientens förfogande.		Terminologirådet
utskrivningsklar patient	patient som av behandlande läkare inte längre bedöms behöva sluten vård			Baserad på proposition 2002/03:20, Samverkan mellan kommuner och landsting inom vård- och omsorgsområdet, sid. 41.
utskrivningsmeddelande	skriftligt meddelande om att en patient planeras att skrivas ut	Skickas från behandlande vårdenhet i sluten vård till enheter som ansvarar för insatser efter utskrivning enligt den upprättade vård- och omsorgsplanen.		Terminologirådet
vapenlicens	tillstånd att inneha skjutvapen	<p>Ingår i uppgifterna om en persons levnadsomständigheter.</p> <p>Tillståndet meddelas av polismyndigheten. Vapenlicensen innehåller uppgifter om tillståndshavaren, vapnet och för vilket ändamål som ägaren är berättigad att inneha vapnet.</p> <p>Se även vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70).</p>		Baserad på Nationalencyklopedins ordbok.
vistelsekommun	kommun som en viss per-	Se socialtjänstlag (2001:453), SoL.		Baserad på Hand-

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	son tillfälligt vistas i när hjälpbehov inträder			bok om ekonomiskt bistånd, 2000.
vård och omsorg	kommuners och landstings insatser till enskilda personer gällande socialtjänst, stöd och service till funktionshindrade samt hälso- och sjukvård enligt gällande lagar	Vård och omsorg ges t.ex. enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.		Terminologirådet
vård- och omsorgsplan	plan som beskriver planerad och beslutad vård och omsorg för berörd individ	<ul style="list-style-type: none"> - Planen ska om möjligt utformas tillsammans med berörd individ. - Planen beskriver en eller flera aktiviteter. - Planen berör en eller flera professioner och aktörer. - Det ska finnas mål för åtgärderna/insatserna i planen. - Planen ska vara dokumenterad. - Det ska finnas en person som är ansvarig för att planen tas fram och justeras. En plan som justerats av företrädare för de ansvariga enheterna benämns upprättad vård- och omsorgsplan. Se lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård, BAL. - Planen ska omprövas, följas upp och utvärderas. 		Terminologirådet
vård- och omsorgsplanning	utformande av vård- och omsorgsplan			Terminologirådet
vårdbegäran	begäran om erhållande av hälso- och sjukvård	<p>Vårdbegäran kan göras för egen eller annans räkning.</p> <p>Exempel: tidsbeställning, akut öppenvårdsbesök, remiss.</p>		Terminologirådet
vårdcentral	vårdenhet med mottagningsverksamhet inom landstingets primärvård	Vårdcentral kan drivas i såväl offentlig som privat regi.		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
vård dag	dygn eller del av dygn under ett vårdtillfälle	I den nationella statistiken räknas varje påbörjat dygn som en vård dag. I den nationella statistiken exkluderas hela permissionsdygn från antalet vård dagar. Observera skillnaden mellan begreppet vård dag och begreppet vård tid.		Terminologirådet
vårdenhet	organisatorisk enhet som tillhandahåller hälso- och sjukvård	Bedömningen av vad som anses vara en vårdenhet sker idag inte med enhetliga nationella principer utan varje huvudman avgör avgränsningen i det enskilda fallet. Vårdenhet kan vara t.ex. vårdcentral, sjukhus, klinik, basenhet, mottagning, vårdavdelning eller motsvarande.	Avrådd term: sjukvårdsinrättning	Terminologirådet
vårdgivare	statlig myndighet, landsting och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvårdsverksamhet som myndigheten, landstinget eller kommunen har ansvar för (offentlig vårdgivare) samt annan juridisk person eller enskild som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet (privat vårdgivare)	Definitionen är hämtad ur Proposition 1995/96:187 Förslag till patientskadelag. Se även Proposition 1995/96:176 Förslag till lag om tillsyn över hälso- och sjukvården. Jämför 1 kap. 3 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS.		Terminologirådet
vårdkontakt	kontakt mellan patient och hälso- och sjukvårdspersonal då hälso- och sjukvård utförs	Exempel på vårdkontakter är vårdtillfälle, öppenvårdsbesök, hemsjukvårdsbesök och telefonkontakt. I den nationella statistiken räknas endast sådana vårdkontakter som har dokumenterats i patientens journal.		Terminologirådet
vårdnad	juridisk rätt och skyldighet att sörja för barnets person och att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter samt att	Se 6 kap. föräldrabalken (1949:381).		Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	företräda barnet i sådana angelägenheter			
vårdnadshavare	förälder eller av domstol särskilt utsedd person som har att utöva vårdnaden om ett barn	Rätten att företräda barnet i ekonomiska frågor och att förvalta dess tillgångar hör inte till vårdnaden utan till förmyndarskapet. En vårdnadshavare är dock vanligen också förmyndare för barnet. Se 6 kap. föräldrabalken (1949:381).		Baserad på Nationalencyklopedin.
vårdplats	bäddplats på vårdenhet som en inskriven patient kan disponera under ett vårdtillfälle	I den nationella statistiken räknas t.ex. intensivvårdplats och förlossningsplats som vårdplats om patienten inte samtidigt har en vårdplats.		Terminologirådet
vårdprogram	riktlinjer för hälso- och sjukvård för en viss grupp av patienter	Exempel på en patientgrupp som omfattas av vårdprogram är diabetespatienter. Vårdprogram kan vara lokala, regionala och nationella.		Terminologirådet
vårdtid	tid under vilken ett vårdtillfälle äger rum	I den nationella statistiken räknas vårdtid i antal dagar. I den nationella statistiken beräknas vårdtid som utskrivningsdatum minus inskrivningsdatum. När in- och utskrivning sker samma dag räknas vårdtiden som noll dagar. I den nationella statistiken inkluderas permission i vårdtid.		Terminologirådet
vårdtillfälle	vårdkontakt i sluten vård	Vårdtillfälle avgränsas av in- och utskrivning inom ett medicinskt verksamhetsområde (klinik/basenhets/motsvarande). I den nationella statistiken ligger utskrivning till grund för beräkning av antal vårdtillfällen under året.		Terminologirådet
åtgärd	handling som är inriktad på (visst) resultat	Åtgärd används huvudsakligen inom hälso- och sjukvård. Termen insats står egentligen för samma begrepp men används huvudsakligen inom socialtjänst och vid tillämpning av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.		Terminologirådet
åtgärdsbehov	behov av åtgärd som avser att minska eller eliminera ohälsa			Terminologirådet
önskat hälsotillstånd	det hälsotillstånd som den			Terminologirådet

term	definition	kommentar och användningsområde	synonym	källa
	enskilde själv önskar uppnå			
öppen verksamhet	verksamhet för social samvaro och annan aktivitet som inte är individuellt behovsprövad	Exempel på öppen verksamhet är kaféverksamhet och andra träffpunkter som riktar sig till speciella målgrupper.		Terminologirådet
öppen vård	hälso- och sjukvård som inte är sluten vård eller hemsjukvård	Patient som kvarhålls enligt LPT 6 § (upp till 24 timmar) får inte skrivas in förrän intagningsbeslut enligt LPT 6 b § tagits. Vistelsen under kvarhållningsbeslutet är ett öppenvårdsbesök. LPT står för lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. I den nationella statistiken hänförs patient som vårdas eller observeras på intagningsavdelning till sluten vård.		Terminologirådet
öppenvårdsbesök	vårdkontakt inom öppen vård som innebär personligt möte mellan patient och hälso- och sjukvårdspersonal	Det finns olika sätt att kategorisera öppenvårdsbesök. En indelning kan t.ex. göras efter - var öppenvårdsbesöket sker: mottagningsbesök, eller hembesök - om det är ett planerat eller oplanerat öppenvårdsbesök - vilken personalkategori som patienten möter: läkarbesök, distriktssköterskebesök eller sjukgymnastbesök etc. I den nationella statistiken ska endast öppenvårdsbesök som har dokumenterats i patientens journal redovisas.		Terminologirådet

